

Erfgoeddag 2010

Heemkundekring Nieuwerkerken

FAKE Groot-Nieuwerkerken

Inleiding

- Fake in Groot – Nieuwerkerken

Ook Heemkunde Nieuwerkerken draagt zijn bescheiden steentje bij aan het brede jaarthema “Fake”.

In ons landelijk dorpje leefde tot 1950 bijna ieder gezin van aardappelen en brood van zelfgeteelde vruchten, vlees van varkens en konijnen of kip uit eigen stal, en melk van eigen koe of geit.

In een tentoonstelling wordt het gebruikte landbouwmateriaal van toen samen gebracht: voor velen zal het “iets zijn wat nu ondenkbaar en toen harde realiteit was”.

Voor ouderen alleszins een herinnering aan werktuigen waar ze zelf – zeker hun ouders – hard mee moesten werken.

Huishoudelijke voorwerpen

Den Dries pré 1960

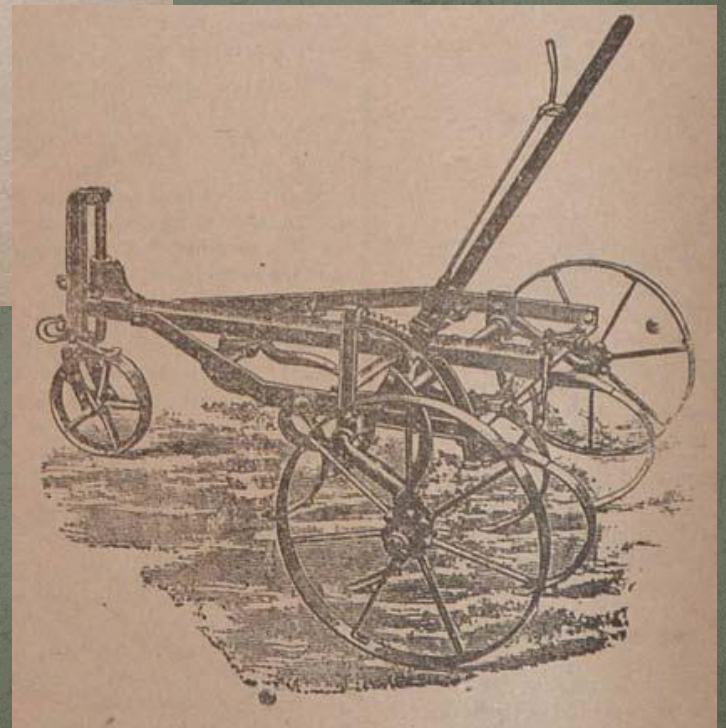
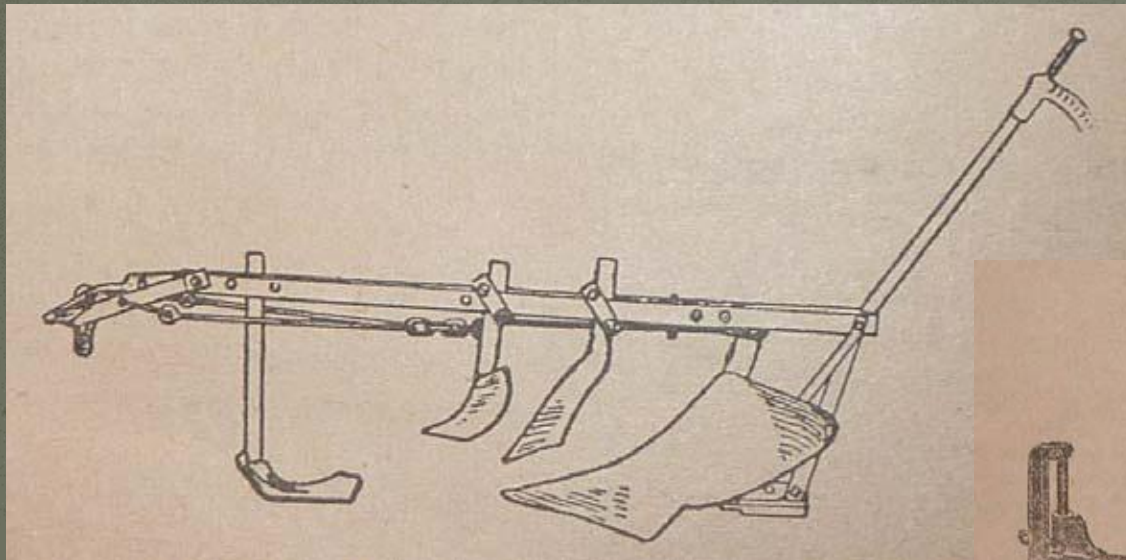
Grondbewerking en het telen van vruchten als voedsel voor mens en dier heeft altijd bestaan, zo ook in ons landelijk dorpje dat sterk veranderd is nu er nog slechts een paar grote boeren en enkele fruitkwekers als grondbewerkers actief zijn.

Tot 1960 bewerkte elk gezin een lapje grond met aardappelen, graan, bieten, rapen, gras en klaver; maïs zag je toe weinig of niet op het veld.

Op den Dries lagen er 10 boerderijtjes met één paard, en zeker 25 gezinnen met één of meerdere koeien en varkens; konijnenhokken en kippenstallen waren er bijna overal in de 50 à 60 huizen die den Dries toen telde.

Machines kende men niet; paard, ezel, koe en hond waren ook trekkrachten. Als landbouwmateriaalom te ploegen was er een handploeg, nadien de wendbare Engelse of Brabantse ploeg met éenschelp, een cultivator of rus en meestal een houten eg voor grondbewerking met één paard alstrek-dier.

Den Dries pré 1960

Bieten

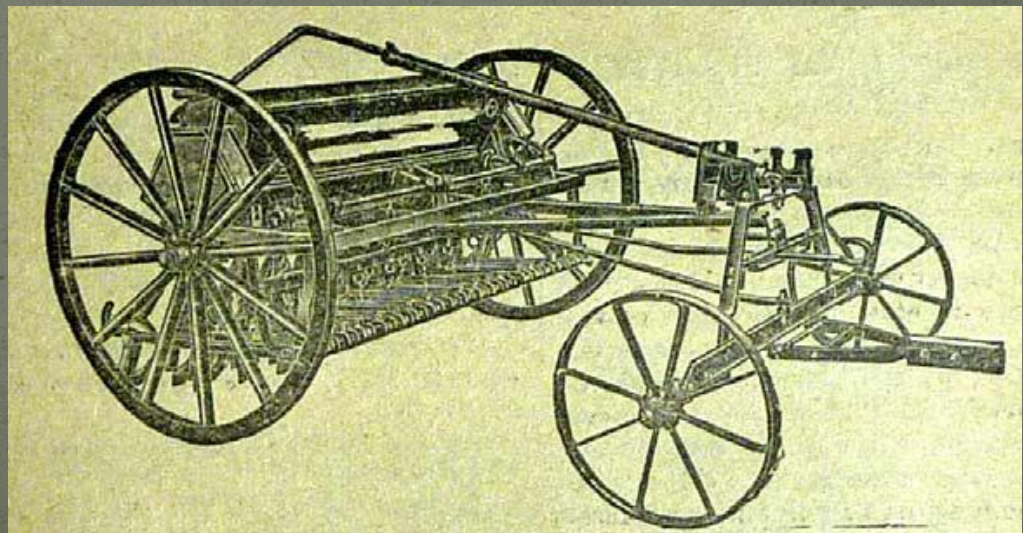
Bij grotere boeren werden suikerbieten geteeld voor levering aan de suikerfabriek, en voederbieten dienden overal als wintervoeding voor de dieren.

De grotere boer had een zaaimachine – ne semoor – de kleinere zaaide met de hand of op rijen (40cm. afstand) getrokken met een handtrekker.

Als men de rijen zag werd de grond bewerkt met paard, cultivator of handcultivator (benet), schoffel of hak.

Suikerfabrieken in de naaste omgeving lagen in Sint-Truiden (nu ijzerhandel Roosen en voetbalveld STVV), te Hoepertingen (Looza), Roost-Jeuk, enz.

Zelfs Metsteren zou ooit een suikerfabriek (Delpierre) gehad hebben.

Sfeerbeelden

Sfeerbeelden

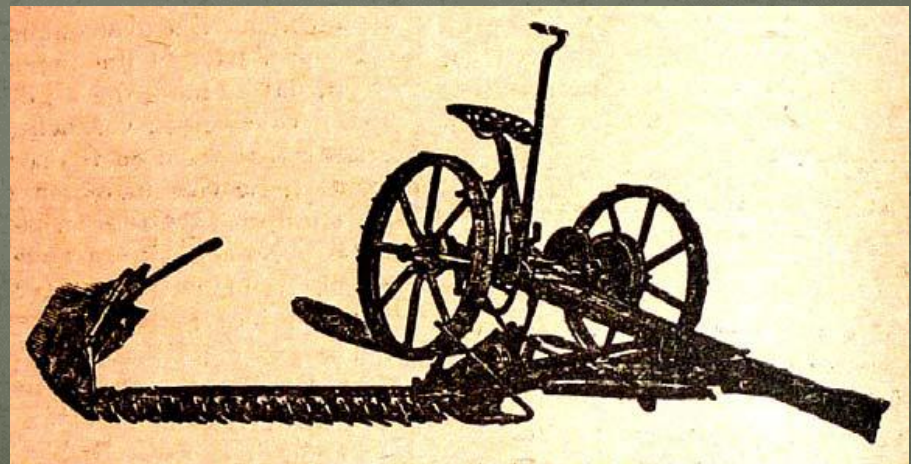
Graan

Wintergraan, (rogge en tarwe, gerst) en zomergraan, (tarwe, haver, gerst) bestaan nog steeds zoals vroeger al zijn de soorten veel verbeterd en is haver nu minder bruikbaar. Zaaigraan was meestal van de vorige oogst, en chemische onkruidbestrijding kende men niet met als gevolg dikwijls weelderig onkruid en ziekten die men dan met het graanzaad al van bij het begin mee verspreidde.

De kleine boeren zaaiden met de hand, de grotere met de zaaimachine. Voor onkruidbestrijding zagen veel konijnenhoudende huismoeders die manden vol konijnenvoer uit de graanvelden haalden.

Voor de bestrijding van distels was er de distelsteker – disselg  – waarmee men de wortel overstak wetende dat volgens het gekende rijmpje:

Distels steken is distels kweken,
Distels maaien is distels zaaien,
Distels trekken is distels nekken.

Suikerfabriek Mellaerts

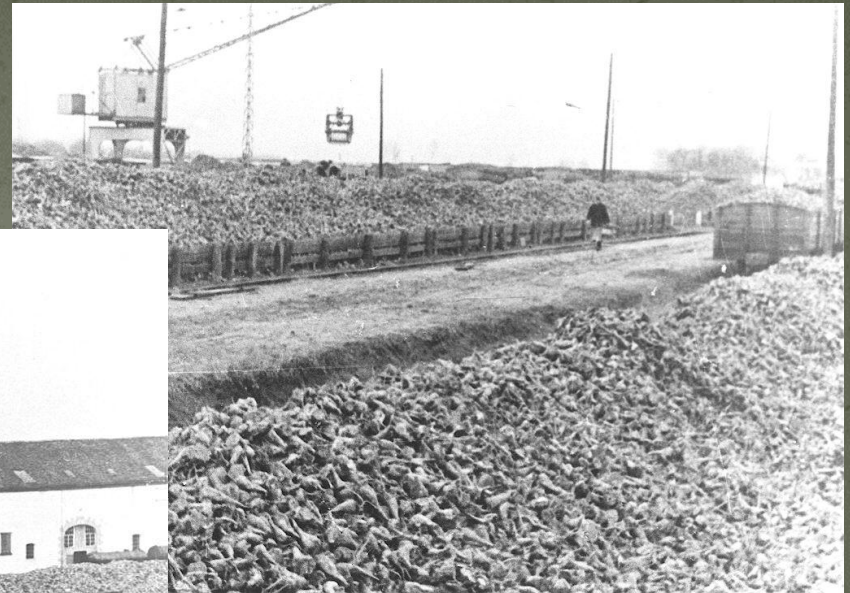
De suikerbietenenteelt werd onder Napoleon in onze gewesten verplicht omdat door een langdurig embargo er suikerriet ontbrak op het Europese continent. In de regio Sint-Truiden waren er in de 19e eeuw een drietal suikerfabrieken actief.

Zij produceerden in 1859 samen ca 900.000 kgr. ruwe suiker; slechts één fabriek raffineerde. Nevenaspecten waren o.a. de productie van bietalcohol; de fabriek van Delpierre te Metsteren produceerde 13.103 hl. alcohol in 1860.

Enkele honderden personeelsleden, waaronder vrouwen en kinderen werden in de suikerfabrieken van eind oktober tot en met de lente te werk gesteld.

De nu nog bekendste suikerfabriek te Sint-Truiden werd reeds in 1834 door de familie Mellaerts opgericht. Einde 19e eeuw bewoonde zij het nu verdwenen grote landhuis/chateaux Mellaerts (nu Rijksinternaat) langs de Tiensesteenweg tegenover de spoorlijn.

Vervlogen tijd

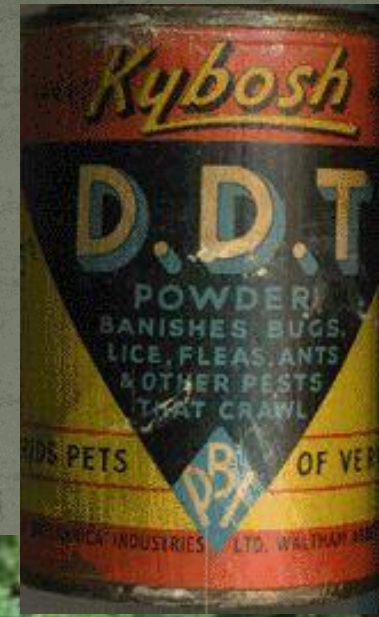

Aardappelen

Meestal werden de aardappelen van de vorige oogst als plantgoed gebruikt, met dikwijls veel ontaardingsziekten en kleine aardappelen tot gevolg. Met de hand of met een paard werden met een rijentrekker gleuven getrokken op 60 cm. van elkaar. Met de schup werden plantputjes gemaakt waarin de plantaardappel terecht kwam; bij de kleine kweker werd er bij iedere aardappel vaak wat duiven- of kippenmest toegevoegd. Grotere boeren legden de plantaardappel manueel in wat dieper getrokken gleuven; in beide gevallen werd de aardappel met grond afgedekt.

Ziekte- en insectenbestrijding kende men nauwelijks of niet met als gevolg veel rotte aardappelendoor aardappelziekten; na Wereldoorlog II kende men de invasie van de coloradokever of patattenkever. DDT, een insecticide dat men vroeger niet kende en nu verboden is als zeer giftigproduct, werd in vele dorpswinkels gelijktijdig met suiker en andere voedingswaren verkocht. Meteen fijnmazige dameskous werd dit DDT poeder uitgestrooid over de aardappelplanten en werden alzo de kevers en de maden gedood.

Colorado beetle - DDT

Klaver en Gras

Een bekend gezegde vroeger was: “Die trouwt als de klaver uit het veld is.” om met andere woorden te zeggen dat hij nooit zou trouwen gezien er altijd klaver op het veld stond.

Klaver zaaide men veelal tussen haver, een paar maanden voor de oogst. Haver weg, en de klaver kon groeien. Hij diende vers gemaaid voor paard, koe en geit of konijnen of werd gedroogd tot klaverhooi. Een zeis om te maaien – meestal dagelijks – en een houten gritsel en riek waren de gebruikte werktuigen om te oogsten. Klaver als groenbemester trok en trekt nog steeds stikstof uit de lucht als een voornaam voedingselement.

Onze ouders en voorouders moesten alle boerenwerk – iedereen was toch een beetje boer - doen met hun beide handen, iets waarvoor ze nog steeds onze dank en waardering verdienen.

Jean Thomas

Einde

